

๘

คณะอักษรศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร

บทวิจารณ์
รางวัลกองทุน
หม่อมหลวงบุญเหลือ
เทพยสุวรรณ
ปี ๒๕๕๕

โครงการวิจัย เครือข่ายการวิจารณ์ศิลปะ
การวิจัยและพัฒนา (สกว.)

ตัวอย่างรางวัลชมเชยบทวิจารณ์วรรณกรรม ประจำปี ๒๕๕๕

‘หุติยะวิเศษ’ ... วิถีเพศแห่งการบันทึกประวัติศาสตร์

โดย อลงกต ใหมด้วง ‘กัลปพฤกษ์’

แต่ไหนแต่ไรการบันทึกเหตุการณ์สำคัญ ๆ ของบ้านเมืองที่จะกลายเป็น ‘ประวัติศาสตร์’ สำหรับคนรุ่นหลัง มักจะเป็นผลงานของผู้ที่อยู่ในชนชั้นปกครอง เพศชายซึ่งมีบุคลิกและวิถีคิดทางเพศบางอย่างอันส่งผลให้ ‘ประวัติศาสตร์’ ที่ได้รับการบันทึกมามีลักษณะเฉพาะจนกลายเป็นชนบบางประการไป ‘ประวัติศาสตร์’ ในแบบ ‘ผู้ชาย’ ที่เราได้รับรู้มักจะมุ่งความสนใจไปที่ ‘ข้อเท็จจริง’ ของสิ่งที่เคยเกิดขึ้น บอกเล่าด้วยกลไกของลำดับเหตุการณ์ต่าง ๆ ว่า ใคร ทำอะไร ด้วยอุดมการณ์ไหนอยู่ ฝ่ายใด และดำเนินกลยุทธ์ต่าง ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ต้องการอย่างไร ‘ประวัติศาสตร์’ ที่เราได้รู้เห็นกันส่วนใหญ่จึงกลายเป็นการบันทึก ‘กิจกรรม’ ที่เน้นการกระทำของ บุคคลแต่ละฝ่าย สะท้อนถึงการมองในแบบ ‘ผู้ชาย’ ซึ่งให้ความสำคัญกับพยาน หลักฐานอันพิสดารที่สัมผัสได้จากภายนอกจนบางครั้งก็ละเลยเรื่องราว ‘ภายใน’ ไป

ด้วยการบันทึกองค์ความรู้ทางสังคมและประวัติศาสตร์ในลักษณะนี้ ผลักดันโดยมนุษยเพศชายเช่นนี้ ทำให้เกิดมีคำถามขึ้นได้ว่า สิ่งที่เคยได้รับการ บันทึกผ่านมุมมองของบุรุษชนชั้นปกครองทั้งหลายที่ตกทอดเป็นสาขารแห่ง ความรู้สืบต่อกันมา มันสามารถสะท้อนภาพรวมทางสังคมในยุคสมัยต่าง ๆ ได้อย่าง ถ้วนทั่วเพียงไหน โดยเฉพาะเมื่อบทบาทของสมาชิกสังคมฝ่ายสตรีมักจะถูกละเลย จนให้ความสำคัญไป ส่งผลให้องค์ความรู้ที่ได้ยังมีอคติทางเพศที่เอนเอียง

ความเหลื่อมล้ำอันนี้จึงเป็นที่มาของแนวคิดกลุ่ม ‘สตรีนิยม’ ที่เรียกร้องให้ สังคมให้ความสำคัญกับมุมมองความคิดในแบบสตรีที่ตัดเทียมเคียงคู่ไปกับแนวคิด แบบบุรุษ เพื่อปรับสมดุลสมบัติทางปัญญาที่จะได้รับการสืบทอดต่อ ๆ มา ให้ สามารถส่องสะท้อนได้ทั้งอารมณ์ความรู้สึกของสมาชิกทั้งชายและหญิง

อย่างไรก็ดีวิถีการบันทึกประวัติศาสตร์ในแบบสตรี ก็อาจไม่จำเป็นต้องใช้ รูปแบบหรือวิธีเชิงเดียวกับที่สมาชิกสังคมฝ่ายบุรุษได้วางรากฐานเอาไว้เสมอไป โดยเฉพาะหากรูปแบบหรือวิธีการนั้น ๆ มันไม่อาจรับใช้ความคิดอ่านที่ต่างไปของ

เพชอิตติได้ การเสาะหาทางเลือกใหม่ ๆ จึงอาจเป็นสิ่งที่เหมาะสมกว่า ไม่น่า
ประหลาดใจที่หลังจากรูปแบบการประพันธ์ประเภท 'นวนิยาย' เริ่มเป็นที่นิยมอย่าง
แพร่หลายตั้งแต่ช่วงยุคสมัยกลาง นักเขียนสตรีหลาย ๆ รายก็ได้ใช้แนวทางการเขียน
ประเภทนี้ในการสะท้อนวิถีความคิดในแบบสตรี โดยเฉพาะมุมมองที่พวกเธอมีต่อ
สถานการณ์ทางสังคมที่ได้ประสบ สถานะการเป็นเรื่องแต่งของนวนิยายเปิดโอกาส
ให้ผู้ประพันธ์ไม่จำเป็นต้องเคร่งครัดกับข้อเท็จจริงมากเกินไป ทั้งการแสดงความ
รู้สึกใด ๆ ก็สามารถระบายผ่านตัวละครอย่างเต็มที่ได้โดยใช้สมมติภาพของตัวละคร
และเหตุการณ์มาเป็นปราการกันระยะออกจากผู้ประพันธ์ และถึงแม้ว่านิยายมักจะ
ถูกมองว่ามีสถานะเป็นเพียงเรื่องราวจากจินตนาการที่ไม่อาจยึดเป็นแก่นสารในด้าน
ข้อเท็จจริง แต่สิ่งหนึ่งที่นิยายไม่สามารถโกหกได้เลยก็คือเนื้อหาอารมณ์ความรู้สึกของ
ตัวละครที่จำต้องละเอียดอ่อนและซื่อตรงต่อมโนคติความเป็นมนุษย์จริง ๆ โดยเฉพาะ
หากความรู้สึกเหล่านั้นเป็นความรู้สึกของมนุษย์เพศหญิง ก็คงไม่มีใครถ่ายทอดได้ดี
เท่ามนุษย์เพศหญิงด้วยกันเอง

การประพันธ์ในรูปแบบ 'นวนิยาย' จึงกลายเป็นวิถีในการบันทึกประวัติศาสตร์
ที่อาจสอดคล้องกับความเป็นอิตติได้ดีกว่ารูปแบบสารคดีที่มุ่งเน้นข้อมูลหลักฐาน
เพราะมันเปิดพื้นที่ให้กับการให้รายละเอียดด้านอารมณ์ความรู้สึกซึ่งอาจมีความ
สำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าสาระความเป็นจริงในทางรูปธรรมเลย

หากจะสำรวจมองเหตุการณ์ทางการเมืองครั้งสำคัญของประเทศไทย อย่าง
การปฏิวัติสยามเพื่อเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์
มาเป็นระบอบประชาธิปไตย เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๕ ก็คงเห็นว่ามีกำนันที่กราบ
ละเอียดไว้ในรูปแบบสารคดีทั้งจากผู้ที่มีชีวิตร่วมในเหตุการณ์และจากการค้นคว้า
รวบรวมของคนรุ่นหลัง อาทิ หนังสือ เมืองหลังการปฏิวัติ ๒๔๗๕ (๒๕๘๕) โดย
กฤษณา สายประดิษฐ์ หรือ การปฏิวัติสยาม พ.ศ. ๒๔๗๕ (๒๕๓๕) โดย นครินทร์
เมฆไธรัตน์ แต่หนังสือที่รวบรวมและเขียนโดยบุรุษเพศตามขนบสารคดีทั้งสองนี้
ก็มีจุดประสงค์ในการนำเสนอข้อมูลเบื้องลึกเบื้องหลังของการเปลี่ยนแปลงทาง
การเมืองครั้งสำคัญโดยเน้นที่ปฏิบัติการของคณะราษฎรเป็นหลัก หากผลกระทบ
ที่มันมีต่อความรู้สึกของประชาชนคนทั่วไปไม่ว่าจะหญิงหรือชายอาจไม่ได้อยู่ใน
ขอบข่ายที่หนังสือทั้งสองนี้ตั้งใจรวบรวมและนำเสนอ เนื้อหาที่ได้จึงยังจำกัได้อยู่เฉพาะ

มุมมองของ 'ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง' ทางตรง หากไม่มีการลงรายละเอียดไปถึงเหล่า
ราษฎรเลย

นำยินดีที่ผลกระทบของการปฏิวัติสยามต่อผู้คนระดับปัจเจกที่อาจถูก
ละเลยไว้ในหนังสือประวัติศาสตร์โดยทั่วไป จะยังได้รับการสะท้อนให้เห็นได้
จากผลงานประเภทนวนิยายซึ่งจำลองเล่าถึงตัวละครที่มีชีวิตผ่านช่วงเวลานั้น ๆ
นวนิยายเรื่อง *ทศิยะวิเศษ* ของ 'บุญเหลือ' นับเป็นบทประพันธ์ที่แสดงให้เห็นถึง
ภาพบรรยากาศของความโกลาหลวุ่นวายทางการเมืองในช่วงระหว่างและหลังการ
เปลี่ยนแปลงการปกครองผ่านสายตาของปัจเจกชนโดยเฉพาะเพศสตรีได้อย่างดี
กับเรื่องราวของตัวละครหญิงนาม 'ฉ้ออัน' ที่ได้เติบโตและสมรสเป็นภรรยาของ
นายทหารนาม 'วิฑูร' ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโยงใยกับการปฏิวัติครั้งใหญ่ จนเธอต้องพบ
ความสูญเสียอันน่าสะเทือนใจ สะท้อนผลกระทบทางอารมณ์ของผู้คนจากความ
วุ่นวายในช่วงเวลานั้นได้อย่างแจ่มชัดยิ่งกว่างานสารคดี

ทศิยะวิเศษ เป็นนวนิยายที่ 'บุญเหลือ' ได้แต่งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๘
หลังจากที่ผู้ประพันธ์ได้ใช้ชีวิตผ่านช่วงเวลาของการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาแล้ว
๓๔ ปี เนื้อหาของนิยายเน้นเล่าถึงชีวิตของ 'ฉ้ออัน' เด็กสาวสามัญชนชาวเพชรบุรี
บุตรของ 'หมื่นชำนานุกศิลป์' ครูวงปีพาทยประจำจังหวัด 'ฉ้ออัน' ได้รับความ
เมตตาจากคุณ 'กำยาน' อดีตเจ้าจอมที่ลาออกจากวังมาใช้ชีวิตอย่างสงบ ด้วยการ
ให้การศึกษาอบรมขนบของการเป็นกุลสตรีในฐานะที่ 'ฉ้ออัน' เป็นเพื่อนร่วมวัยของ
คุณ 'แจ้ว' หลานสาวของคุณ 'กำยาน' นอกจากคุณ 'แจ้ว' และพี่สาวทั้งสองแล้ว
คุณ 'กำยาน' ยังมีหลานชายเป็นนายทหารหนุ่มนาม 'เกริน' ซึ่งมีเพื่อนสนิทเป็น
ทหารวัยเดียวกันชื่อ 'วิฑูร' ร้อยตรี 'วิฑูร' รู้สึกชอบพอในตัว 'ฉ้ออัน' จึงได้ส่ง
ผู้ใหญ่มาสู่ขอกับคุณ 'กำยาน' ฝ่ายคุณ 'กำยาน' อยากให้ 'ฉ้ออัน' มีโอกาสได้เรียน
สูง ๆ แต่เมื่อ 'ฉ้ออัน' เองก็รู้สึกถูกใจ 'วิฑูร' และยินยอมรับคำขอแต่งงาน
คุณ 'กำยาน' จึงไม่อาจทัดทานอะไรได้ ในที่สุด 'ฉ้ออัน' ก็ได้ออกเรือนอยู่กับ 'วิฑูร'
จนกระทั่ง 'วิฑูร' ได้รับตำแหน่งเป็นนายพล เธอจึงได้ตำแหน่งเป็น 'ท่านผู้หญิง' และ
ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ 'ทศิยะจุลจอมเกล้าวิเศษ' อันเป็นที่มาของ
ชื่อนิยาย *ทศิยะวิเศษ* นั่นเอง 'ฉ้ออัน' อยู่กินกับ 'วิฑูร' เป็นเวลาถึง ๒๓ ปีและมี
บุตรชายบุตรสาวด้วยกันถึง ๔ คน แต่ชีวิตครอบครัวที่น่าจะดำเนินไปอย่างสงบสุข

ก็มีอันต้องถ่มโคลนเมื่อนายทหารหนุ่มผู้มีไฟอย่าง 'วิฑูร' ได้เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการช่วงชิงอำนาจทางการเมืองจนส่งผลโดยตรงต่อ 'ฉ้ออัน' ผู้มีสถานะเป็นภรรยา แม้ว่าเธอจะไม่ได้เข้าอกเข้าใจในอุดมการณ์และแรงผลักดันของผู้นั้น 'สามี' เลย

ด้วยความที่ 'บุญเหลือ' ต้องการให้นวนิยายเล่มนี้ทำหน้าที่เป็นเสียดสีทัศนภาพความรู้สึกของ 'สตรี' ในช่วงที่บ้านเมืองกำลังตกอยู่ในความวุ่นวายภายใต้การแก่งแย่งอำนาจกันของสมาชิกฝ่ายบุรุษ เธอจึงได้เล่าเรื่องราวต่าง ๆ ผ่าน 'ประวัติศาสตร์ส่วนตัว' ของ 'ฉ้ออัน' ว่าต้องพบเจอกับเหตุการณ์ใดในช่วงเวลาเหล่านั้น โดยเฉพาะในส่วนความสัมพันธ์ของเธอกับผู้ใกล้ชิดจำนวน ๓ ราย นั่นคือ 'วิฑูร' ผู้เป็นสามี คุณ 'แจ๋ว' เพื่อนสนิท และ 'เกริน' เพื่อนทหารของ 'วิฑูร' มุมมองการเล่าส่วนใหญ่จะถ่ายทอดผ่านการบรรยายความรู้สึกของ 'ฉ้ออัน' โดยจะมีการสลับเล่าผ่านมุมมองของคุณ 'แจ๋ว' กับ 'เกริน' บ้างในบางบทเพื่อให้ข้อมูลในส่วนที่ 'ฉ้ออัน' ไม่ได้รับรู้ 'บุญเหลือ' สร้างตัวละครหลักทั้ง ๔ รายนี้ให้กลายเป็นคู่ขวัญทั้งทางเพศและทางอุปนิสัย ในขณะที่ 'ฉ้ออัน' มีลักษณะเป็นหญิงหัวอ่อนจบการศึกษาเพียงแค่ระดับมัธยม หากมีคุณสมบัติของการเป็นศรีภรรยา สามารถดูแลความเป็นอยู่ของสามีและลูก ๆ ได้อย่างไม่ขาดตกบกพร่อง ในขณะที่คุณ 'แจ๋ว' กลับเป็นหญิงที่มีความมั่นใจมั่นใจ สำเร็จการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย และสามารถดำเนินกิจการร้านอาหารเลี้ยงดูตัวเองและเหล่าบริวารได้ไม่แพ้ผู้ชายเลย ส่วน 'วิฑูร' ก็เป็นนายทหารผู้มีความทะเยอทะยานยึดมั่นในวิถีประชาธิปไตยและไม่พอใจต่อการใช้อำนาจของเหล่าเชื้อพระวงศ์ ในขณะที่ 'เกริน' ก็เป็นนายทหารหนุ่มมากความสามารถ แต่กลับปฏิบัติตัวอย่างสมตะวิกลสงบไม่หลงใหลในอำนาจบารมี ความแตกต่างเหล่านี้ทำให้บุคลิกทางเพศของตัวละครทั้งหญิงและชายใน *ทุติยะวิเทศ* มีมิติที่หลากหลาย สะท้อนอุปนิสัยที่ผิดแผกกันได้แม้จะตั้งก่อกองอยู่ในกลุ่มเพศเดียวกัน ดังที่มักจะเกิดขึ้นในโลกแห่งความเป็นจริง แต่สิ่งหนึ่งที่พอจะสรุปรวมได้ก็คือ ตัวละครฝ่ายชายมักเป็นผู้ตัดสินใจกระทำสิ่งต่าง ๆ อย่างผู้เป็น 'ช้างเท้าหน้า' โดยปล่อยให้บรรดาตัวละครหญิงเป็นฝ่ายรับกรรมจากสิ่งที่ตัวละครฝ่ายชายลงมือทำอย่างไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดชะตาชีวิตตัวเองเลย ดังจะเห็นจากการที่ 'วิฑูร' เดินหน้ากระทำในสิ่งที่เขาเชื่อโดยไม่เคยปรึกษาหารือ 'ฉ้ออัน' หรือการที่ 'เกริน' ตัดสินใจถอนหมั้นกับ 'แจ๋ว' เพียงเพราะต้องการปฏิวัติชนบทการแต่งงานร่วมตระกูลของญาติฝ่ายผู้ใหญ่โดยไม่ได้ถามคู่หมั้นของตนสักคำว่าเธอจะรู้สึกเช่นไร เพศชายจึงมี

สถานะทางสังคมเป็นผู้กำหนดความเป็นไป มีอิทธิพลในการกุมชะตาชีวิตของผู้อื่นไว้โดยเฉพาะสมาชิกสังคมฝ่ายหญิง

นอกเหนือจากการวางความต่างด้านบุคลิกของตัวละครหลักทั้ง ๔ รายนี้แล้ว ‘บุญเหลือ’ ยังแสดงมิติทางชนชั้นของตัวละครเหล่านี้ โดยกำหนดให้ ‘วิฑูร’ และ ‘ฉ้อฮ้อน’ มีพื้นเพมาจากการเป็นสามัญชนคนธรรมดาแต่สามารถสร้างความสำเร็จในหน้าที่การงานจนได้เลื่อนขั้นบรรดาศักดิ์มาเป็นชนชั้นสูง ในขณะที่ ‘แจ้ว’ และ ‘เกริน’ ต่างก็มีเชื้อสายตระกูล ‘เจ้า’ ซึ่งเริ่มจะหมดอำนาจวาสนาลงไป มิตรภาพของพวกเขาจึงมีความต่างทางชาติกำเนิดมาสร้างช่องว่างเอาไว้โดยเฉพาะในกรณีของ ‘วิฑูร’ และ ‘เกริน’ ที่ต้องหันมายืนกันคนละฝั่งฝ่ายตามอุดมคติทางการเมืองที่ไม่ตรงกัน

อย่างไรก็ดี แม้ว่ากลไกขับเคลื่อนสถานการณ์ต่าง ๆ ในนิยายเรื่องนี้จะมาจากเหตุการณ์ทางการเมืองที่เคยเกิดขึ้นจริงโดยเฉพาะในช่วงระหว่างและหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๕ แต่ ‘บุญเหลือ’ ก็เลือกที่จะถ่ายทอดนิยายเรื่องนี้ตามวิถีของ ‘สตรีนิยม’ ด้วยการจำกัดมุมมองของเนื้อหาเรื่องราวเอาไว้ที่ตัวละครฝ่ายหญิงอย่าง ‘ฉ้อฮ้อน’ เป็นหลัก แทนที่ตัวนิยายจะให้ข้อมูลเกี่ยวกับเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ตามที่มีการพาดพิงเอาไว้ ทั้งการปฏิวัติสยาม ๒๔๗๕ ๒๔๗๖ รวมถึงสงครามมหาเอเชียบูรพา เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๔-๕ ‘บุญเหลือ’ กลับละเลยการให้รายละเอียดทางการเมืองเหล่านี้ไป ด้วยเหตุผลง่าย ๆ ว่ามันเป็นสิ่งที่ ‘ฉ้อฮ้อน’ ไม่ได้เป็นผู้มีบทบาทในการรู้เห็น

สาเหตุที่ ‘ฉ้อฮ้อน’ ไม่ได้มีส่วน ‘รู้เห็น’ หรือมีโอกาสดำเนินความเข้าใจปัญหาทางการเมืองเหล่านี้ ก็มีที่มาประกอบกันจากหลายปัจจัย ที่สำคัญที่สุดก็เห็นจะเป็นการจงใจปิดกั้นจากสมาชิกเพศชายที่มองว่าภาระหน้าที่การปกครองหรือปกป้องบ้านเมืองนั้นมิได้เป็นธุระของเพศหญิง ดังที่ ‘วิฑูร’ ‘เกริน’ ผู้หลักผู้ใหญ่อย่าง ‘คุณหลวงกล้า’ หรือแม้แต่ ‘เผอ’ น้องชาย ‘ฉ้อฮ้อน’ ผู้ให้ความเคารพนับถือที่สาวกกล่าวอย่างตรงกันว่า ‘ฉ้อฮ้อน’ ไม่ควรต้องใส่ใจอะไรกับกิจกรรมทางอำนาจเหล่านี้ เพราะมันไม่ใช่กิจของสตรีเลย ไม่เพียงแต่การจงใจปิดกั้นของสมาชิกฝ่ายชายไม่ว่าจะด้วยความหวังใจหรือไม่ไว้ในความเด็ดเดี่ยวเข้มแข็งของเพศอิตถีก็ตามที่ ระดับการศึกษาที่จำกัดอยู่ในชั้นพื้นฐานของ ‘ฉ้อฮ้อน’ ก็เป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่กลายเป็น

การปิดหูปิดตาเธอจากสถานการณ์ที่เธอเองก็สำนึกว่าไม่น่าจะมีทางทำความเข้าใจได้ คงจะเห็นจากคำตัดพ้อกล่าวโทษตัวเองว่าเป็นคนโง่ไม่รู้เรื่องราวอะไร ไม่ต่างจากคุณ 'วนิดา' เพื่อนภริยานายทหารใหญ่ที่จู่ ๆ สามีก็ถูกทางการจับตัวไป โดยไม่รู้ต้นสายปลายเหตุเลย ด้วยความน้อยเนื้อต่ำใจอันนี้ 'ฉอ้อน' จึงมีความมุ่งหมายให้ 'ชะเอม' น้องสาว รวมถึงบุตรทั้งสองของเธอได้รับการศึกษาสูงที่สุดเท่าที่เธอจะผลักดันได้ เพื่อมิให้ต้องมิดแปดด้านกับการไม่รู้เหนือรู้ใต้ของสถานการณ์ที่เป็นไปในบ้านเมืองเช่นเดียวกับเธอ นอกจากนี้ 'ฉอ้อน' ยังมิอุปนิสัยประจำตัวที่เป็นคนไม่ช่างซักช่างถามหากไม่มีความจำเป็น ดังนั้น แม้เธอจะแสนห่วงใยความปลอดภัยของสามีขนาดไหน แต่เธอก็ไม่คิดจะชักใช้ว่า 'วิฑูร' กำลังวางแผนจะทำอะไร แล้วมอบความไว้วางใจทั้งหมดให้ 'วิฑูร' เป็นผู้รับผิดชอบ ซึ่งเหตุผลสองข้อหลังนี้ 'บุญเหลือ' ก็ได้แสดงข้ออ้างเอาไว้ผ่านตัวละครคุณ 'แจ้ว' ที่แม้จะเป็นสตรีร่วมยุคร่วมสมัยแต่การได้รับการศึกษาในระดับอุดมศึกษาและอุปนิสัยส่วนตัวที่ไม่ยอมให้ใครมาปิดหูปิดตา ทำให้เธอพอจะมีบทบาทในการแก้ไขผ่อนเบาปัญหาลงไปได้บ้าง อย่างตอนที่ 'เกริน' ได้มาขอความช่วยเหลือเธอในการส่งข้อมูลสำคัญถึง 'วิฑูร' เป็นต้น 'ความไม่รู้' ของ 'ฉอ้อน' จึงมีที่มาจากทั้งการกระทำของผู้คนรอบข้างและอุปนิสัยบางอย่างของตัวเองซึ่งก็คงกล่าวโทษสิ่งหนึ่งสิ่งใดได้อย่างไม่เต็มที่ และถึงแม้ว่าเธอจะมีพรสวรรค์บางอย่างต่อสถานการณ์ตามประสบการณ์ของตัวเอง อาทิ ความขีตมันส์ครึกครื้นต่อ 'แจ้ว' และระบอบกษัตริย์แต่โบราณ ซึ่งก็เป็นพรสวรรค์ด้านตรงข้ามกับความคิดอ่านของ 'วิฑูร' แต่ด้วยสถานะของการเป็นภริยา 'ฉอ้อน' จึงจำเป็นต้องอยู่ข้างสามีไม่ว่าจะมีพรสวรรค์ใดในทางไหน ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้วเธอเองก็ไม่ได้เข้าใจในสิ่งที่ 'วิฑูร' กำลังคิดอ่านเลยด้วยซ้ำ ภาวะจำยอมโดยดุษณีในฐานะภรรยาที่อยู่ภายใต้อำตติสามีของ 'ฉอ้อน' ในนิยายเรื่องนี้จึงนับเป็นการสะท้อนภาพการเป็น 'ช้างเท้าหลัง' ของสตรีในยุคนี้ได้เป็นอย่างดี สตรีที่ไม่มีปากมีเสียงหรืออำนาจใด ๆ ในการแสดงพรสวรรค์หรือความต้องการของคนเองเลย

เมื่อรายละเอียดทางการเมืองถูกกันออกจากการรับรู้ของ 'ฉอ้อน' จนกลายเป็นเหตุการณ์เบื้องหลังในระยะไกล 'บุญเหลือ' จึงสามารถถ่ายทอดเรื่องราวในส่วนที่สตรีอย่าง 'ฉอ้อน' ให้ความสำคัญได้อย่างเต็มที่ นั่นคือสัมพันธ์ไมตรีต่อญาติพี่น้องและคนรู้จักในวงสังคมทั้งหลาย ซึ่ง 'บุญเหลือ' ได้ถ่ายทอดผ่านตัวละครจำนวนมากหน้าหลายตาที่จะสลับกันมามีบทบาทต่อ 'ฉอ้อน' หรือ 'แจ้ว' ใน

ทางใดทางหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นญาติฝ่ายผู้ใหญ่ออย่าง ‘ขุนเทพสาสตร์’ ‘แม่เทียน’ คุณ ‘ผ่อง’ ‘ขุนวิรุฬห์’ กับ คุณ ‘วงศ์’ บิดา มารดา อาหญิง อาเชย และพี่สาวของ ‘วิฑูร’ / ‘เจ้าคุณโกศลราชสุภา’ ‘เจ้าพระยาสุเรนทราภรณ์’ ‘อนธกาล’ หรือ ‘อัน’ และ คุณ ‘แต้ว’ กับ คุณ ‘แป้ว’ ซึ่งเป็น อาเชย บิดา พี่ชาย และพี่สาวทั้งสองของ ‘แจ้ว’ / ญาติมิตรรุ่นราวคราวเดียวกับ ‘ฉ้ออัน’ อาทิ ‘อุไร’ ภริยา ‘เกริน’ / คุณ ‘จำลอง’ หลานพี่หลานน้อง คุณ ‘แจ้ว’ กับ ‘ส้ารวย’ ภริยา รวมทั้งเพื่อน ๆ อย่าง ‘ประมาณ’ กับ คุณหญิง ‘วนิดา’ / ‘นายพันตรีประสาสิงห์ปาลิน’ กับ ‘สุภาณี’ ภริยา / คุณหญิง ‘จรัส’ คุณหญิง ‘ทศทิศพิจารณา’ คุณนาย ‘เพียงเดือน’ ไปจนถึงญาติที่อ่อนอาวุโสกว่า อย่าง ‘วิเวก’ กับ ‘สายใจ’ น้องชายกับน้องสะใภ้ของ ‘วิฑูร’ / ‘กุสุมา’ บุตรีของ ‘เฒอ’ / ‘ไกร’ บุตรชายของ ‘เกริน’ / ‘ลำไย’ ‘อร’ ‘สอึง’ หลาน ‘แจ้ว’ และ ‘วรชาติ’ กับ ‘เจ็ดฉั่น’ คู่สามีภรรยาที่จะมาเกี่ยวพันกับ ‘ชัยฤทธิ์’ บุตรชายคนโตของ ‘ฉ้ออัน’ บรรดาตัวละครเหล่านี้แม้ว่าบางส่วนจะมีการแบ่งกลุ่มแบ่งพวกออกเป็นวงศ์ตระกูลอย่างสกุล ‘โกศลทัต’ ‘เหมเสนา’ ‘ภมรภักย์’ หรือ ‘วุฒมภาพ’ แต่สำหรับ ‘ฉ้ออัน’ แล้ว พวกเขาล้วนเป็นเครือญาติที่สามารถสืบสัมพันธ์ถึงกันได้ไม่ว่าจะทางหนึ่งทางใด ดังนั้นไม่ว่าใครจะใช้นามสกุลไหน ก็มิได้มีความหมายที่ต่างกันสำหรับ ‘ฉ้ออัน’ พวกเขาล้วนเป็น คุณลุง คุณป้า คุณน้า คุณอา หรือว่า เป็นพี่ เป็นน้อง เป็นลูก เป็นหลาน ทั้งเขย ทั้งสะใภ้ ที่ได้กลายมาเป็นพวกเดียวกัน แม้แต่ตัวละครที่คล้ายจะเป็น ‘ศัตรู’ ทางอารมณ์ของ ‘ฉ้ออัน’ อย่าง ‘เจ้าท่งฟ้า’ เธอก็เลือกที่จะข่มขู่จับขังใจไม่คิดพยายามทำอะไร สะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมในแบบสตรีที่ให้ความสำคัญกับการอยู่ร่วมกันด้วยความสัมพันธ์ปรองดองเป็นที่เป็นนัยกันโดยไม่ต้องมีการแบ่งพรรคแบ่งพวก

แต่เมื่อการแตกขั้วทางอุดมการณ์ทางการเมืองอันเป็นเหตุให้ผู้ที่คิดหวังจะเอาชีวิต ‘วิฑูร’ สามีน้อง ‘ฉ้ออัน’ กลายเป็นหนึ่งในบรรดาญาติมิตรคนสนิทซึ่งเธอก็เคยพบหน้าคำดามาแล้ว ก็ยิ่งทำให้โศกนาฏกรรมครั้งนี้เป็นเรื่องที่น่าเจ็บปวดสะเทือนใจ เพราะผู้ที่หันมาปองร้ายกลับมิใช่คนอื่นไกลหากกลายเป็นหนึ่งในคนที่เธอเคารพ การถ่ายทอดเนื้อหาในลักษณะ ‘สตรีนิยม’ ผ่านโลกทางสังคมของ ‘ฉ้ออัน’ ใน *หุติยะวิเศษ* เรื่องนี้จึงนับเป็นการตีแผ่มุมมองอีกขั้วด้านจากความคิดอ่านของสตรีที่อาจให้ความสำคัญกับ ‘คุณค่า’ ต่าง ๆ ที่คิดไปจากสมาชิกฝ่ายบุรุษ พวกเขาจึงควรมีสติหัดคิดและพูดถึงรูปแบบสังคมที่พวกเขาต้องการและอย่างน้อยก็ควร

มีส่วนในการบริหารบ้านเมืองให้อยู่ในสภาพที่สมาชิกทั้งหญิงและชายสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างประนีประนอม

ถึงแม้ว่ารูปแบบ 'นวนิยาย' ที่ 'บุญเหลือ' ใช้ในการบอกเล่าเรื่องราวชีวิตตัวละครสมมติอย่าง 'ฉ้ออัน' จะสามารถถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกของสตรีเช่นเธอได้อย่างกระฉ่ำงและจริงใจเพียงใด แต่กลวิธีในการประพันธ์ของ 'บุญเหลือ' ก็ยังมีหลายจุดที่เห็นความจงใจในเทคนิคเชิงนิยายที่ชัดเจนเกินไป ทำให้การเล่าโดยรวมยังดำเนินไปอย่างไม่ค่อยราบรื่น ถูกเล่นประการแรกที่ 'บุญเหลือ' ใช้ในการถ่ายทอดนิยายเรื่องนี้ก็คือการเล่าเหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างไม่ลำดับเวลา โดยเนื้อหาจะเริ่มต้นจากวันที่ 'ฉ้ออัน' ได้ลงตำแหน่งเป็น 'ท่านผู้หญิง' ก่อนที่เธอจะได้ย้อนความทรงจำไประลึกถึงชีวิตในวัยสาวก่อนจะได้แต่งงานกับ 'วิฑูร' ทั้งยังมีการสลับมุมมองการเล่ากับ 'แจ้ว' ซึ่งเริ่มต้น ณ เวลาปัจจุบัน แล้วย้อนกลับไปยังอดีตเช่นกัน ทำให้เรื่องราวขาดความต่อเนื่องจนบางครั้งก็ยากที่จะโยงใยความสัมพันธ์ของตัวละครได้ ยกตัวอย่างเนื้อหาในบทที่ ๕ ที่เล่าถึงชีวิตคุณ 'แจ้ว' ในวัยผู้ใหญ่ และมีการกล่าวถึง 'นอเลาะ' บุตรสาวคนโตของ 'ฉ้ออัน' โดยไม่มีการเกริ่นบอกว่าเป็นลูกใครหลานใคร แต่จะมาเฉลยอีกครั้งในบทที่ ๘ ว่าทารกคนนั้นแท้แล้วก็คือลูกสาวของ 'ฉ้ออัน' นั่นเอง หรือตัวละคร 'เม็ดฉั่น' ที่ได้รับการเอ่ยถึงอย่างสั้น ๆ เช่นกัน ในบทที่ ๕ แต่จะกลับมามีความสำคัญเอาในบทที่ ๑๕ และ ๒๓ การเล่าเรื่องราวผ่านความทรงจำโดยไม่ลำดับเวลานั้นอาจสามารถมองเป็นหนึ่งในวิถีแห่ง 'สตรีนิยม' ที่ให้ความสำคัญกับพลังของเหตุการณ์ที่กระทบความรู้สึกภายในมากกว่าจะต้องมาไล่เรียงว่าสิ่งใดมาก่อนมาหลังตามแบบฉบับของหนังสือสารคดีเล่าประวัติศาสตร์ทั้งหลาย แต่ใน *ทุดิยะวิเศษ* นี้ 'บุญเหลือ' ยังไม่สามารถแสดงเหตุผลอีกทางเวลาในแต่ละบทให้ปรากฏอย่างกระชับชัดได้ บางครั้งผู้อ่านจึงไม่อาจตามเหตุการณ์ได้ในทันที หน้าซ้ำตัวละครหลักอย่าง 'ฉ้ออัน' กับ 'แจ้ว' ก็ยังมีการย้ายถิ่นฐานไปอยู่จังหวัดต่าง ๆ อยู่เป็นระยะ ๆ แต่ทว่า 'บุญเหลือ' ยังไม่อาจแสดงภาวะชีวิตที่เปลี่ยนไปของการย้ายไปอาศัยต่างถิ่นที่ของตัวละครให้มีความเด่นชัดขึ้นมาได้ เหตุการณ์ที่กระโดดมากระโดดไปจึงทำให้บางครั้งก็ยากที่จะระบุว่าคุณตัวละครกำลังอาศัยอยู่ ณ แห่งไหน และจะต้องย้ายไปยังถิ่นต่าง ๆ นั้นมันมีผลต่อชีวิตพวกเขาอย่างไรบ้าง

ในส่วนของการเลือกมุมมองการเล่าซึ่งสลับเปลี่ยนกันระหว่างมุมมองของ ‘ฉ้อฉน’ กับคุณ ‘แจ้ว’ เพื่อให้ข้อมูลในส่วนที่ต่างฝ่ายต่างไม่รู้ อาจช่วยให้ ‘บุญเหลือ’ เล่าเรื่องราวทั้งหมดได้สะดวกขึ้น แต่ด้วยเนื้อหาที่ยังให้น้ำหนักกับฝ่าย ‘ฉ้อฉน’ อย่างตั้งใจก็ทำให้บางครั้งความในของคุณ ‘แจ้ว’ ก็ไม่ได้รับการเปิดเผยสักเท่าไร หน้าหลักของเธอจึงกลายเป็นตัวละครบอกเล่าเหตุการณ์รายล้อมอันจำเป็นที่ไม่ได้อยู่ในการรู้เห็นของ ‘ฉ้อฉน’ ทว่าความอ่อนไหวที่อยู่ในใจเธอกลับไม่ได้รับการถ่ายทอดออกมาเลยยกเว้นในช่วงท้าย ๆ ซึ่งก็ส่งผลให้ความลึกของตัวละครขาดสมดุลทั้ง ๆ ที่ ‘แจ้ว’ เองก็เป็นตัวเดินเรื่องที่สำคัญอีกรายหนึ่ง นอกเหนือจากการบอกเล่าผ่านตัวละครหญิงอย่าง ‘ฉ้อฉน’ กับ ‘แจ้ว’ แล้ว ในสามบทหลังของนิยายก็ยังเปลี่ยนไปเล่าจากมุมมองของ ‘เกริน’ เพื่อสรุปเรื่องราวในส่วนรัก ๆ ใคร่ ๆ อย่างให้ความหวัง ซึ่งก็ชวนให้ตั้งคำถามกันได้ว่า ‘บุญเหลือ’ เปลี่ยนมุมมองการเล่าเพียงเพื่อประโยชน์ในการถ่ายทอดเรื่องเท่านั้นหรือไม่ และทำไม ‘เกริน’ จึงเพิ่มมีโอกาสดำเนินตัวละครเดินเรื่องในส่วนส่งท้าย และเหตุใด ‘วิฑูร’ จึงไม่มีโอกาสได้แสดงความคิดอ่านของคนโดยไม่ต้องผ่านมุมมองหรือการตีความของผู้อื่นแบบเดียวกับตัวละครหลักทั้งสามที่กล่าวมานี้เลยทั้ง ๆ ที่เขาก็เป็นตัวละครที่มีความเป็นพลวัตและมีปริศนาภายในมากที่สุดรายหนึ่ง การเลือกมุมมองตัวละครของ ‘บุญเหลือ’ จึงยังสื่อให้เห็นถึงการใช้เทคนิคเปิดเผยและปิดบังข้อมูลผ่านตัวละครอย่างชัดเจนเกินไป มิได้เป็นการเปิดโอกาสให้ตัวละครนำเสนอมุมมองของตนอย่างสัตย์ซื่อจริงใจแล้วปล่อยให้ผู้อ่านได้ตัดสินใจประเมินด้วยตนเอง

แต่ปัญหาใหญ่ที่สุดของนวนิยายเรื่องนี้คงอยู่ที่จำนวนตัวละครรองซึ่ง ‘บุญเหลือ’ ใส่เข้ามามากเกินไป ทำให้เรื่องราวหลายส่วนยังเป็นไปอย่างกระจัดกระจายจนยากที่จะจดจำได้ว่าใครเป็นใครและมีสถานะเป็นอย่างไร ตัวละครหลากหลายเหล่านี้อาจมีประโยชน์ในการแสดงให้เห็นถึงความกว้างขวางของ ‘ฉ้อฉน’ และสะท้อนถึงกิจวัตรประจำวันของเธอได้ดี แต่ความไร้มิติบางเบาของพวกเขาบางครั้งก็ทำให้กลายเป็นตัวละครที่แห้งแล้งได้เหมือนกัน ตัวละครรองที่ ‘บุญเหลือ’ สามารถถ่ายทอดได้ในระดับเห็นบุคลิกนิสัย ก็เห็นจะมี ‘คุณกำขาม’ ผู้ใหญ่หัวก้าวหน้าที่ห่วงใยในอนาคตของ ‘ฉ้อฉน’ / ‘เมอ’ น้องชายที่เธอเคยเข้าใจแต่กลับรู้สึกแปลกแยกเมื่อใดเป็นผู้ใหญ่ / ‘เจ้าก่องฟ้า’ สตรีจากต่างบ้านต่างเมืองที่สมบัติของการเป็นหญิงทันสมัยและมีเชื้อสายเป็น ‘เจ้า’ ทำให้อุดมการณ์ในการควบคุม

อำนาจเหล่าราชวงศ์ของ 'วิฑูร' โดดเด่นชัดเจนขึ้น รวมถึง 'อนธกาล' ที่ 'บุญเหลือ' ได้ผสมอารมณ์พยายาบทกับความวิปลาสน์เพื่อนได้อย่างมีมิติกำลังดี ส่วนตัวละครที่มีความสำคัญต่อเนื่องเรื่องราวอื่นๆ อย่าง 'ฉอเลาะ' บุตรสาวคนโตของ 'ฉ้อฮั่น' ที่กลายเป็นโอกาสในการแก้ตัวชีวิตในอดีตของเธอ / 'อาผ่อง' 'ขุนวิรุฬห์' กับ 'จำลอง' ที่มีข้อพิพาทกันเรื่องการซื้อขายที่ดิน / 'สำรวย' กับ 'เจ็ดฉาย' ซึ่งเป็นตัวแทนของผู้หญิง 'กล้าผู้ชาย' และกลายเป็นขั้วด้านตรงกันข้ามของ 'ฉ้อฮั่น' 'แจ้ว' และ 'ฉอเลาะ' / 'วรชาติ' ชายผู้มีความขัดแย้งเป็นการส่วนตัวกับ 'ชัยฤทธิ์' บุตรชายคนโตของ 'ฉ้อฮั่น' / 'วนิดา' สตรีที่แสดงบทเรียนของการเป็นภริยาที่ไม่รู้เห็นเรื่องการเมืองของสามี / คุณ 'สุภาณี' สตรีที่มีการศึกษาทว่าหันไปประกอบอาชีพด้วยการค้าอัญมณีเถื่อน รวมถึง 'ธรา' นายทหารที่เป็นเสมือนมือขวาของ 'วิฑูร' กลับไม่มีบุคลิกเฉพาะตัวที่โดดเด่นน่าจดจำแต่อย่างใด จนอดรู้สึกไม่ได้ว่าพวกเขาเป็นเพียงตัวละครที่มีหน้าที่ขับเคลื่อนเรื่องราวให้ดำเนินไปโดยไม่มีชีวิตจิตใจเป็นของตนเอง นั้นยังไม่รวมถึงตัวละครประเภทอื่นๆ ที่ 'บุญเหลือ' ใส่เข้ามาราวกับจะแจ้งว่าพวกเขามีตัวตน อาทิ 'เสริม' สามีของ 'ชะเอม' น้องสาว 'ฉ้อฮั่น' / 'วิเวก' และ 'สายใจ' น้องชายและน้องสะใภ้ของ 'วิฑูร' / เจ้าคุณและคุณหญิง 'โกศลราชฤฎา' บิดามารดาของ 'แจ้ว' / 'อุไร' ภรรยาของ 'เกริน' / 'กุสุมา' บุตรสาวของ 'เมฆ' หรือ 'ประพัฒน์' สามีคุณ 'แพ้ว' พี่สาวของ 'แจ้ว' ที่แทบจะไม่ได้มีบทบาทความสำคัญใดๆ ทั้งๆ ที่ 'บุญเหลือ' ก็แนะนำชื่อเสียงเรียงนามและสถานะของพวกเขาเอาไว้เสียตบตี ตัวละครเหล่านี้จึงกลายเป็นการสร้างภาระให้ผู้อ่านต้องคอยจดจำทุกๆ ครั้งที่ได้ยินชื่อใหม่ ๆ ซึ่งเมื่อผู้แต่งไม่ได้พัฒนาความสำคัญให้มีมิติต่อเรื่องราวในทางหนึ่งทางใด พวกเขาก็อาจกลายเป็นตัวละครที่ระเกะระกะไปเสียเปล่า ๆ ดังนั้น 'บุญเหลือ' จึงควรเอาใจใส่ต่อการให้มีมิติเชิงบุคลิกของตัวละครทุก ๆ รายที่ใส่เข้ามาจนผู้อ่านสามารถมองเห็นภาพและรับรู้ถึงความสำคัญได้ หรือมีเช่นนั้นก็อาจต้องละเลยไม่เอ่ยถึงไปหากพวกเขาไม่ได้มีหน้าที่อะไรในการบอกเล่าเรื่องราวจริง ๆ

ความบางเบาของตัวละครรองและตัวละครประกอบเหล่านี้ ทำให้ประเด็นเสริมหลาย ๆ ประเด็นที่ 'บุญเหลือ' ตั้งใจถ่ายทอดไว้ต้องขาดความเข้มข้นลงไปจนเหมือนมิได้รับการขยายให้เห็นความสำคัญ อาทิ เรื่องราวพิพาทขัดแย้งในการซื้อขายที่ดินกันไปมาระหว่างตระกูลเจ้ากับตระกูลสามัญชน ซึ่งเป็นสัญลักษณ์อันดีของการเปลี่ยนถ่ายความมั่งคั่งทางทรัพย์สินในระบอบศักดินาสวามิภักดิ์ เมื่อ

‘ที่ดิน’ ซึ่งเป็นตัวแทนระดับ ‘อำนาจ’ ของชนชั้นขุนนางกำลังถูกสามัญชนที่เริ่มมีฐานะทางการเงินดีกว่าทวงซื้อคืน เช่นเดียวกับกรณีของสร้อยทับทิมที่ ‘ฉ้อฉน’ ได้สวมใส่ในงานเลี้ยงฉลองตำแหน่ง ‘ท่านผู้หญิง’ ซึ่งเธอได้รับเป็นสินบนมาจาก ‘สุภาณี’ ผ่านทาง ‘วิฑูร’ ก็เป็นการเปลี่ยนมือจาก ‘สร้อยพระศอเสด็จ’ มาประดับอยู่บนเนินอกหญิงผู้มีพื้นเพเป็นสามัญชนเช่นเธอ หรือแม้แต่ประเด็นที่น่าสนใจและควรให้ความสำคัญอย่างกรณีการฟ้องร้องกันระหว่าง ‘วรชาติ’ กับ ‘ชัยฤทธิ์’ ที่โดยผิวเผินแล้วอาจแลดูคล้ายเป็นผลจากความขัดแย้งทางการเมือง โดยเฉพาะเมื่อ ‘ชัยฤทธิ์’ เป็นบุตรชายคนโตของนายพล ‘วิฑูร’ แต่เอาเข้าจริงแล้วความบาดหมางถึงขั้นเอาชีวิตกันนั้นก็กลับมีที่มาจากเรื่องชู้สาว เมื่อ ‘เจ็ดฉัตร’ ภรรยาของ ‘วรชาติ’ เกิดมาติดพันและมุ่งมั่นจะแต่งงานใหม่กับ ‘ชัยฤทธิ์’ ซึ่งก็แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของเรื่อง ‘ส่วนตัว’ ที่บางครั้งก็อาจไม่สามารถแยกแยะได้อย่างเด็ดขาดจากเรื่องทาง ‘การเมือง’ ซึ่งก็นับเป็นสิ่งที่น่าเสียดายที่ประเด็นอันน่าสนใจต่าง ๆ เหล่านี้กลับกลายเป็นเหตุการณ์เล็ก ๆ ที่กล่าวถึงในนิยายแต่เพียงสั้น ๆ พอให้ได้รู้ว่าเกิดเหตุการณ์อะไร ทั้งที่ ‘บุญเหลือ’ ก็น่าจะขยายให้เห็นมิติความสำคัญของมันได้ผ่านแง่มุมความรู้สึกภายในของตัวละครต่อสิ่งที่เกิดขึ้น

การนำเสนอรายละเอียดหรือประเด็นเรื่องราวโดยไม่ได้รับการพัฒนานี้จะยังมีให้เห็นในจุดอื่น ๆ อีกประปราย เป็นต้นว่า ความสับสนในโชคกลางหรือนิมิตต่าง ๆ ตามวิถีศรัทธาของ ‘ฉ้อฉน’ เช่น การฝันเห็นงูก่อนได้พบ ‘วิฑูร’ ดอนว้อยสาว หรือ ทำให้นายว่าแผ่นดินจะระส่ำระสายเมื่อเวลาผ่านไป ๑๕๐ ปี ซึ่งก็ไม่มีมีการกลับมาสะท้อนให้เห็นเลยว่า ‘ฉ้อฉน’ รู้สึกอย่างไรเมื่อเหตุการณ์ได้เกิดขึ้นตามคำทำนายจริง ๆ และสิ่งที่เธอคิดเชื่อมั่นนั้นมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในเส้นทางชีวิตของเธอประการไหน/แผนอนาคตทางการศึกษาของ ‘พะยอม’ ที่ ‘ฉ้อฉน’ อุดส่าห์ตั้งใจว่าจะฝากฝังไว้กับ ‘แจ้ว’ ก็ไม่ได้รับการสรุปว่ามีผลลัพธ์เป็นประการใด/อุปมา ‘มนต์เปิดตำ’ ของ ‘อาตี๋บาบา’ ซึ่งสะท้อนอำนาจของ ‘วิฑูร’ หรือ รหัสลับอย่าง ‘อัญชันขาว’ ที่ ‘เกริน’ ตกหลงใช้กับ ‘แจ้ว’ เพื่อรักษาความลับ ก็ไม่มีการนำกลับมาใช้ประโยชน์ นอกจากนี้ ความสัมพันธ์ระหว่างลูก ๆ ทั้งสี่ของ ‘ฉ้อฉน’ ว่าดำเนินไปอย่างไร และตัวละครอื่นย่อยอย่าง ‘สอ้ง’ ‘ลำไย’ ‘ชายบัว’ กับลูกและผัว ที่ได้รับการกล่าวถึงหลายครั้งนั้นมีความสำคัญประการไหนก็ไม่ได้มีการอธิบายเท่าที่ควร แต่น่าสังเกตว่าประเด็นที่ ‘บุญเหลือ’ ไม่แตะถึงเลยก็คือเรื่องราว ‘หัวใจ’ ของตัว

ละครหลัก ไม่ว่าจะเป็นการคลี่คลายทำใจยอมรับความสำคัญของ 'เจ้าก่องข้า' ของ 'ฉ้อฮั่น' ปมความสัมพันธ์อันค้างคาระหว่าง 'เกริน' กับ 'แจ้ว' หรือแม้กระทั่งการขัดเซบความรู้สึกที่ 'เกริน' มีต่อ 'ฉ้อฮั่น' ด้วยการให้ 'ฉ้อเลาะ' พบรักกับ 'ไกร' บุตรชายของ 'เกริน' ซึ่งก็แสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญของแนวทางการเขียนแบบสตรีนิยมได้อย่างดี โดยเฉพาะในจุดที่ประเด็นอื่นจะมีผลสรุปเป็นที่ประจักษ์หรือไม่คงไม่เป็นที่ไร แต่เรื่องของความรู้สึกอย่าง 'หัวใจ' อย่างไม่รู้ก็ต้องเอาให้ครบถ้วน กระบวนความ

โดยสรุปแล้ว *ทิวะวิเศษ* จึงประสบความสำเร็จในการนำเสนอเนื้อหาส่วนที่เป็นแก่นแกน นั่นคือการนำพาผู้อ่านไปสัมผัสกับชะตาชีวิตทั้งภายในนอกภายในของตัวละครหญิงที่มีชีวิตข้ามผ่านการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองครั้งสำคัญของประเทศ อย่าง 'ฉ้อฮั่น' ได้อย่างกระชับ แต่ก็อาจยังมีปัญหาอยู่บ้างในส่วนของ การถ่ายทอดบอกเล่า โดยเฉพาะการวางโครงสร้างเรื่องและการให้รายละเอียดที่ยังเกยวข้องและแจกแจงออกมาอย่างไม่ค่อยหมดจดลงตัว อย่างไรก็ตาม วิถี 'สตรีนิยม' ที่ปรากฏชัดในนิยายเรื่องนี้ก็มีส่วนทำให้มันเป็นบทประพันธ์ที่เป็นปฏิภาคกับการบันทึกประวัติศาสตร์ ในลักษณะสารคดีตามวิถีบุรุษได้เป็นอย่างดี ดังที่ 'บุญเหลือ' ได้สะท้อนให้เห็นแล้วว่า การศึกษาประวัติศาสตร์คงไม่สามารถสมบูรณ์ได้หากจะละเลยความซับซ้อนทางอารมณ์ความรู้สึกภายในของบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องไป ใครจะรู้ว่าอุดมการณ์ขัดแย้งทั้งหลายที่ได้รับการบันทึกไว้ อาจมีมูลเหตุจิตใจที่ไม่ได้มาจากสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการบ้านการเมืองเลย และงานประพันธ์เรื่องแต่งในรูปแบบ 'นวนิยาย' ผ่านตัวละครสมมติก็อาจทำหน้าที่สะท้อนสภาพภายในเหล่านี้ได้ดี ชนิดที่ต่อให้เป็นเรื่องราวจากจินตนาการเพื่อผืนขนาดใหญ่ก็ยังสามารถถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกของผู้คนแต่ละยุคสมัยในแต่ละสถานการณ์ออกมาได้อย่างแจ่มชัดและซื่อตรง

